

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

לזכות
רבי
אברהם
בן ר' יהואל
שיחי
ולכל
משפחתו
הצלחתה רבה
ורוב נחת
מכל יוצאי
הלציו

שבת קודש יג אלול תשפ"ה: הדלקת נרות: ירושלים: 6:22 תל-אביב: 6:38 חיפה: 6:29 מוצאי שבת: ירושלים: 7:34 תל-אביב: 7:36 חיפה: 7:36 ר"ת: 8:13

פרשת כי תצא

"ביומו תתן שכרו"

לשלם לשכיר לילה פעולתו ביומו לא יאחר משקיעת החמה!

נלמד מהפסוק: "ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליז הוא נושא את נפשו" (פרק כד-טו)

ואמרו חז"ל: מנין לשכיר יום שגובה כל הלילה? תלמוד לומר: "לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר" ומנין לשכיר לילה שגובה כל היום? שנאמר "ביומו תתן שכרו" (בבא מציעא קי:)

אמרו חז"ל: השוכר את הפועל לעשות מלאכתו בתבן וקש, וכאשר מבקש לשלם שכרו מציע לו בשכרו את מה שעשה בעבודתו [ולא כסף ממשי] אין שומעין לו (ב"מ קיח.). וצ"ב: מדוע? הרי נפסק בכל מקום ששוה כסף בכסף? אלא מבואר (בספר הכתב והקבלה) מדיוק לשון הכתוב "פעולת שכיר" [ולא אמר שכר שכיר] ללמדנו שהשכיר צריך לקבל כדי פעולתו שעשה, כדי שיהיה לו למזונותיו באותו יום, ולא שיאלץ לסחור בשכרו ובנתיים ירעב ללחם.

וכתב הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל: יש על אדם להזהר שכאשר הפועלים עושים מלאכה עבורו, עליו ליתן להם את שכר עבודתם בזמן כפי שקצב להם בתחילה, אם יום או שבוע או חודש, ואסור לדחות התשלום מיום ליום, ואף כשיפסיק הפועל עבודתו מסיבה כל שהיא, אל יבקש לו תואנה להשהות פרעון שכרו, אלא יוותר ואל ידקדק עמו.

על שולחנו של הגאון רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל הונחה השאלה הבאה: מעשה באדם שריחם על חייט העיר, שהיה עני מרוד והלך תמיד בבגדים קרועים ובלולים. פנה אותו אדם אל החייט, והצעה נדיבה בפיו: אומין אצלך חליפה מהודרת אני ארכוש עבורה בד משובח ואף אשלם לך את שכר התפירה, ואולם החליפה תהיה שלך לשימושך.

החייט, כמובן, התלהב מההצעה הנדיבה. הוא לקח את הבד ועמל במשך מספר ימים לתפור לעצמו חליפה מהודרת, אולם לאחר שהחליפה היתה מוכנה התחמק המזמין הנדיב מן התשלום עבור התפירה. והשאלה היא: האם גם במקרה כזה עובר המזמין על לאו ד"לא תלין"?

והשיב הרב נתנזון עפ"י מה שיש לדקדק ולשאול בלשון הפסוק (ויקרא יט-יג) "לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר", שלכאורה היה לו לכתוב "לא תלין שכר שכיר" שהרי לא את הפעולה הוא מלין אלא את שכרו של עושה הפעולה?

אלא בהכרח לומדים מכאן - אומר הרב נתנזון - שהתורה הקפידה על גוף הפעולה שהשכיר עושה עבורו ושעל כך מגיע לו שכר. וממילא כאשר אדם מלין את שכרו של עושה הפעולה עבורו, הרי הוא בעצם מלין את הפעולה עצמה שנעשתה עבורו. לפי"ז בנידון דידן, הרי גוף הפעולה נעשתה עבור החייט ולא עבור המזמין ועל מקרה כזה לא הקפידה התורה.

לא להרדם מחובת "לא תלין"...

בעת בנייתה של ישיבת חידושי הרי"ם בתל אביב, חל מיתון קשה במשק וההנהלה לא הצליחה לשלם לקבלן על עבודתו. הקבלן פנה אל כ"ק האדמו"ר מגור **בעל הלב שמחה**, היוזם והפטרון, והתאונן על כך. היה זה בשעת לילה מאוחרת.

הקבלן היה יהודי חרדי קובע עתים לתורה ונהג להשכים קום מדי בוקר. הרבי ידע על כך, למחרת בבוקר בשעה חמש לפנות בוקר, צילצל הטלפון בבית המדרש. היה זה הרבי אשר ביקש לקבוע עמו פגישה לאותו הבוקר, בבנק מסויים בת"א.

כשהגיע הקבלן למקום המפגש מצא את הרבי, שהגיע במיוחד מירושלים, שהוא כבר ממתין לו. "לא יכולתי לעצום עין כל הלילה!" - אמר הרבי - "חשבתי כי אולי לכך התכוון הכתוב "לא תלין פעולת שכיר איתך עד בוקר!" ה"פעולת שכיר" אינה מניחה לישון עד הבוקר!...

באותו מעמד, הוציא הרבי סכום כסף גדול מאוד, מתכנית חסכון פרטית, אשר לשם כך הפסיקה באמצע, ופרע לאיש את חובה של הישיבה...

ליבם של ישראל

"ביומו תתן" לפני הכל...

חשמלאי ביצע עבודות חשמל במשך כמה ימים בביתו של **הגרי"ש אלישיב זצ"ל**. כל יום מימי עבודתו פנה אליו הרב אלישיב והעלה את ענין התשלום, אך החשמלאי טען שעדיין לא סיים עבודתו. והנה בדיוק ביום שנסתלקה בתו של הרב אלישיב לב"ע סיים החשמלאי את עבודתו. כשנכנס הנכד עשר דקות לאחר שהודיעו להרב אלישיב על הסתלקותה, פנה אליו הרב אלישיב: "ר' מנחם סיים את עבודתו חייבים לשלם לו היום!"

הנכד הלך למעונו של החשמלאי ואמר: "סבא רוצה לשלם לך על עבודתך" החשמלאי הזדעזע: "לפני כמה דקות נפטרה בתו. בעוד זמן קצר ההלויה, איני מסוגל בשעה כזו לקבל ממון!"

שמע הרב אלישיב והגיב בנחישות: "כל עוד לא יטול את ממונו, לא ארד להלוויה של בתו!" קיבל החשמלאי את כל הסכום. רק אז אחרי ש"הביומו תתן שכרו" קויים, קם הרב אלישיב וירד ללוות את בתו למנוחת עולמים...

הלמות עמלים

עלון "איש לרעהו" פרשת כי תצא הוקדש לעילוי נשמות

האשה החשובה מרת שרה ע"ה בת ר' אפרים זלמן ז"ל

שיום היאהרצייט חל ביום יח אלול, ת.נ.צ.ב.ה.

מצוה להשיב אבידה [עפ"י סימנים] לבעליה!

נלמד מהפסוקים: "השב תשיבם לאחיק... וכן תעשה לשמלתו וכן תעשה לכל אבידת אחיק אשר תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל להתעלם" (פרק כב-א,ג)

והקישו חז"ל כל אבידה ל"שמלה" מה שמלה מיוחדת שיש בה סימנים ויש לה תובעים, אף כל דבר שיש בו סימנים ויש לו תובעים חייב להכריז [ולהחזיר] (בבא מציעא כז.)

בהנהגה נאה זו של השבת אבידה - כתב רבינו בחיי ז"ל - מלמדת אותנו התורה כיצד עלינו להתרגל בדרכי החסד והרחמים לזולתינו. שירצה כל אחד בתועלת חברו, ושימחול על ממונו. ובין שתהיה האבידה בעל חיים ובין לא, חייב הוא להחזירה לרשותו. הוא שנאמר "וכן תעשה לחמורו" שהוא בעל חיים ובהמה טמאה. "וכן תעשה לכל אבידת אחיק" - אחד משאר כלים עפ"י שאינם חשובין כשמלה "לא תוכל להתעלם".

נשאל החזון איש: כיצד מקיימין בזמנינו מצות השבת אבידה? והשיב: בימינו אין ראוי להכריז בפומביות יתירה על מציאת האבידה, מחמת שרבו אנשים בלתי מהוגנים שיוציאו מידו החפץ באמתלאות שונות כזבות... אלא במדת האפשר ישתדל אדם לחקור בסביבה שמצא בה, ואם לא נמצא האובד, יניחנה עד שיבוא אליהו. וכן אם מצא חפץ שקל לרוכשו בשוק ישומו אותו ג' שמאים, והוא ירשום בפנקסו את הסכום שקבעו, כדי שיוכל כבר מעתה להשתמש בחפץ על סמך שיחזיר לבעלים דמי שוויו כשיבוא אליהו...

ומעשה באחד שמצא מעות ברחובה של עיר, והיה נראה שנפלו מן הכיס ועלתה השאלה אם גם היום "אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה" ושאל את החזון איש, והשיבו: המעות שלך. מן השמים שלחו לך. כך היא שורת ההלכה. אלא שלפעמים משורת הדין כדאי שתשאל את השכנים שם...

ומעשה שנשאל הגר"י זילברשטין שליט"א מבחור ישיבה שהיה באולם שמחות ונמצא שם שטר של מאה דולר, הוא הרים את השטר לא כדי לזכות בו לעצמו אלא כדי לקיים מצות השבת אבידה. הוא החליט לשם כך להפקידו אצל מנהל האולם שאם יבוא המאבד לחפש אבידתו מסתבר שיפנה למנהל האולם והוא ישיב לו עפ"י סימנים.

אך מה שקרה בפועל הוא שאיש לא בא לבקש אבידתו, ואז החליט המנהל לזכות בכסף לעצמו, ונימוקו עמו: הרי המוצא לא התכוון לזכות בכסף, והמאבד מן הסתם התייאש ולכן זכה המנהל בכסף לעצמו. לכאורה - טען בחור הישיבה - המנהל צודק, אך בכל זאת ביקש לשמוע חוות דעתו על העניין.

השיב לו הרב זילברשטין: המנהל אמנם צודק מעיקר הדין, אך חסר כאן את ה"הלכת בדרכיו". כי כשבן ישיבה מביא לו שטר כסף כדי להשיבו, והוא נוטלו לעצמו אין זה מדרכי הקב"ה.

יש לדון האם מותר לקחת שכר עבור קיום מצות השבת אבידה? ואמנם נפסק ב**שו"ע** (חו"מ סימן רס"ה ס"א): הרואה אבידה חייב להחזיר בחינם, אם הוא בטל. אך מה**רמב"ם** משמע לכאורה שמותר לקחת שכר עבור קיום המצוה. שכך כתב בפירוש המשנה (נדרים לג.) "ומחזיר לו אבידתו... ואם היה המנהג שהמחזיר אבידה מקבל שכר הרי זה לא יקבל, לפי שמחמת המנהג יצא מחיוב תורה" וכו' עיי"ש. ושמה המנהג שהזכיר הרמב"ם הוא במקום שבטלים ממלאכתן לצורך ההשבה ולכן מקבלין שכר בטלה.

איזו אבידה עדיף למצוא?

פעם פנה הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל ראש ישיבת חברון לילד קטן שזה אך עתה החל ללמוד משניות בפרק "אלו מציאות" ושאל אותו: איזה מציאה היית רוצה למצוא, עם סימן או בלי סימן. השיב הילד: "עם סימן" "ומדוע?" חזר והקשה לו ראש הישיבה.

השיב הילד: "מפני שמציאה עם סימן אפשר להשיב בגלל שהמאבד אינו מתייאש ממנה, והוא בטוח שהיא תחזור אליו".

נהנה רבי שמחה זיסל מתשובת הילד ואמר לאביו: הבנתו של הילד ישרה היא... הוא מבין שהשבת אבידה זה לא רק שהמוצא יחנה מכך שמקיים מצות "השבת אבידה" אלא גם שהמאבד לא יצטער. זו מחשבה ישרה..."

נסיד ממלכת התורה

כעין סעודה על מצות ההשבה...

באחד הימים ראו תלמידים בישיבת פורת יוסף את ראש הישיבה, הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל מהלך במסדרונות הישיבה ומחלק דברי מתיקה לנמצאים בסביבתו...

כאשר נשאל לפשר הדבר, השיב, כי זכה היום לקיים מצוה מן התורה כהלכתה. היתה זו מצות "השבת אבידה". רבי בן ציון מצא ארנק ברחוב, ומיד החל לחפש את בעל האבידה עד שמצאו. לכן חילק מיני מתיקה כעין סעודת מצוה, כהודאה להקב"ה על שזימן מצוה יקרה זו לידו.

האיר המזרח

"לא תוכל להתעלם"...

ביום מן הימים הביטו עובדי עיירת רמת השרון מופתעים בדמותו ההדורה של רבה של רמת השרון הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל כשהוא פוסע פנימה אל תוככי בנין העיירה, הולך בין המשרדים ותר אחר משהו. הוא החזיק בידו מכתב דרישה לתשלום שנשלח מהעירה לשם ולכתובת שאינו קשור כלל לרבי יעקב.

מספר עובדים פנו אליו והציעו את עזרתם. רבי יעקב הסביר להם, כי תוך כדי הליכתו ברחוב, הבחין בהודעה לתשלום שזרקה על הארץ... הוא הרים אותה ומיהר לבוא לעיריה, היות ומן הסתם זה נפל למישהו אחרי שתיכנן לשלם, וכעת משאבד המכתב לאותו תושב, הרי הוא עלול לשכוח ולהקנס על ידי העיריה. "אני חס על ממונו" - הסביר רבי יעקב - "ולכן באתי לבקש כי ישלחו לאותו תושב את מכתב הבקשה מחדש..."

קובץ קול התורה - ק"א

אבידה כנגד אבידה...

סיפרה עובדת הבית אצל הגר"ש אלישיב זצ"ל: בכיס מעילו של הרב אלישיב היו מטבעות של חמשה שקלים לחלקם לצדקה. באחד הימים כשהברשתי את המעיל מצאתי כי המיכפלת מלאה מטבעות שחדרו דרך חור שהיה בכיס המעיל... פרמתי את הבטנה, הוצאתי את המטבעות, תפרתי שוב והבאתי לרב אלישיב ערימה של מטבעות.

אמר לי הרב אלישיב: "הלא קיימת מצות השבת אבידה!" השבתי מיד: "אני קיימתי השבת אבידה, אבל בני הבחור עדיין לא מצא את אבידתו. אני מבקשת לבני זוג הגון בקרוב! הרי צדיק גוזר והקב"ה מקיים".

חייד וענה: "אבל לשם כך יש צורך להיות צדיק..." בכ"ז ברכני בהתלהבות, וכעבור שבועיים מצא בני את אבידתו...

בית אמי

מעשה טוב של ילד...

מעשה שאירע פעם בבני ברק, כשילד מצא מעות מפוזרות, עליהן נאמר בגמרא ש"הרי אלו שלו" ונתברר שהכסף נפל מהגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל. בא הילד להשיבן ורבי חיים סירב לקבלן כי טען שכבר נתייאש מהמעות, וקטן לאו בר-מחילה הוא.

ואולם אביו של רבי חיים, הגר"י קניבסקי - הסטייפלער זצ"ל אמר לבנו כי הילד הקטן ירויה בכך שיחזיר לו את המעות, כי המעשה יתפרסם וייצא עליו שם טוב. או-אז הסכים רבי חיים לקבל מהילד את הכסף **הלמות עמלים**

למנוע כל סכנה גופנית או נזק ממוני העומד לבוא על הזולת!

נלמד מהפסוק: "והשבות לו... וכן תעשה לכל אבידת אחיך" (פרק כב-ב,ג)

ודרשו חז"ל בגמרא: והשבת לו - לרבות אבידת גופו [כגון רואה את חברו שהוא טובע בנהר, או חיה גוררתו, או לסטים באים עליו שהוא חייב להצילו] (סנהדרין עג.) וכתב הרמב"ם (פרק א' מרוצח הלכה יד): "כל היכול להציל ולא הציל עובר על 'לא תעמוד על דם רעך'. וכן הרואה את חברו טובע בים או לסטים באים עליו, או חיה רעה באה עליו, ויכול להצילו הוא בעצמו, או ששכר אחרים להצילו ולא הציל. או ששמע עובדי כוכבים או מוסרים מחשבים עליו רעה... ולא גילה אוזן חברו והודיע וכו' העושה אותם עובר על 'לא תעמוד על דם רעך'".

יש להתבונן ולדון, האם ניתן לקיים את המצוה "לא תעמוד על דם רעך" ע"י שמתפלל מעומק לבו על זה שנמצא בסכנה או על חולה מסוכן למות, האם צריך לפעול דוקא בהשתדלות טבעית, או שיוצאים ידי חובה גם בזה שמתפלל עבורו?!

עוד יש להסתפק: מה הדין באדם שהשבאים תפסו את אביו ואמו ורבו ואחיו, ודורשים אלף זהובים על פדיון אביו ורבו ואחיו יחדיו, ומאידיך דורשים אלף זהובים על פדיון אמו בלבד. ויש לו רק אלף זהובים, את מי עליו לפדות האם את אביו ורבו ואחיו, או את אמו בלבד?

דן בשאלה זו הגר"י זילברשטיין שליט"א (בספרו חשוקי חמד) וכתב שהברכי יוסף הכריע שיפדה את אמו בלבד! ואף שיש בידו לפדות בסכום זה ג' שבויים, בכל זאת עדיף שיפדה את אמו קודם להם. וראיה לכך ממה שמובא בגמרא (הוריות יג) היה אביו ורבו ואמו בשבי, היא קודם לרבו ורבו קודם לאביו, נמצא אמו קודמת לכולם. עיי"ש.

עוד יש לדון: האם מותר לחלל שבת כדי להציל אדם מסכנת מות אבל לא ע"י השתדלות טבעית אלא ע"י רפואות סגוליות כמו לכתוב קמיע שהוכח מהנסיון יש בכוחו להציל מן המיתה?!

מהרמב"ם (בפ"ה המשנה יומא פ"ח מ"ד) משמע שמותר רק בריפוי ברור מצד ההגיון והנסיון, אבל ריפוי ע"י סגולות, מכיון שחלש הוא מבחינה הגיונית וגם נסיונו רחוק, לכן אי אפשר לסמוך על זה עד כדי לעבור על שמירת השבת ושאר מצוות, ואילו לדעת הרשב"א (שו"ת ח"ד סי' רמה) והרא"ה, מותר לכתוב בשבת קמיע מומחה לצורך פיקוח נפש אף שאינו רפואה טבעית אלא סגולית.

פיקוח נפש דוחה שבת...

כשהיה הגאון מטשיבין - רבי דוב בעריש ווידנפלד זצ"ל ברוסיה, אירע פעם שתפסו הרוסים בחור יהודי שחשדוהו בגניבה. כמה בחורים שראו את המחזה, חששו שהוא נמצא בסכנת נפשות פשוטו כמשמעו. משום שלפי התנהגות הצבא הרוסי יכלו מיד להחליט שאכן הוא הגנב, ולירות בו מיד למות.

סיפר רבי נחום אריה מיינר שכשראה את המחזה, החליט לאסוף כסף ולנסות לשחד את המפקד שיעזבנו לנפשו, אך היות והסיפור אירע בשבת, הסתפק אם מותר לו לאסוף כסף בשבת עצמה, לצורך מצוה זו ובא בשבת לשאול את הרב מטשיבין.

כששמע הרב מטשיבין את השאלה, תיכף ומיד קם ממקומו והלך למקום שבו היה מונח ארנקו, נטל סך מעות ונתן להם באומרו: הא לכם עבור ההתחלה, ועתה לכו בזריזות והשלימו את המצוה.

שר התורה

לרפא - לא רק רשות...

כאשר התארח פעם כ"ק האדמו"ר מסטמאר רבי יואל טייטלבוים זצ"ל בירושלים ושהה במלון צפניה. שאל אותו רופא חרדי ושמר ד"ר אהרונוב: האם מחוייב הוא עפ"י דין תורה לכתת רגליו באישון לילה לכל חולה המזמין אותו, הרי התורה אומרת "ורפוא ירפא" - שניתנת רשות לרופא לרפאות (ב"ק פה). אבל מניין שחייב הוא לענות לכל דורש, ובפרט כשיש עוד רופאים בעיר?

השיב הרבי: יש חיוב על הרופא מהתורה לרפאות חולי ישראל, וזה נכלל במה שאמר הכתוב "והשבותו לו" - לרבות אבידת גופו. וכמפורש ברמב"ם על המשנה (נדרים לח): שמכאן החיוב על הרופא לרפאות, שבה מקיים השבה לאבידת גופו כשיכול להצילו, ולכן אף המודר הנאה מחברו מותר לו לרפאותו, כי אין הריפוי רשות גרידא אלא מצוה וחייב ממשי.

הלמות עמלים

איסור לשון הרע

שלא לדבר לשון הרע!

נלמד מהפסוק: "זכור את אשר עשה ה' אלוקיך למרים" (פרק כד-ט)

ואמרו חז"ל: מה ענין זה לזה? [זכירת מרים לפסוק הקודם "השמר בנגע צרעת"], אלא ללמדך, שאין נגעים באים אלא על לשון הרע (ספרי). ורש"י פירש: אם באתה להזהר שלא תלקה בצרעת, אל תספר לשון הרע. זכור העשוי למרים שדיברה באחיה ולקתה בנגעים.

וכתב הרמב"ן: כי זכירת מעשה מרים הוא מצות עשה ממש כמו "זכור את יום השבת לקדשו" (שמות כ-יח) וכיצא בזה זכירת יציאת מצרים... ומצות עשה זו יצוה שנזכר העונש הגדול שעשה ה' לצדקת הנביאה שלא דיברה אלא באחיה וכו' ולא בפניו שיבוש, ולא בפני רבים וכו' וכל מעשיה הטובים לא הועילוה.

ולהלן (כו-יז) כתב הרמב"ן: "במעשה מרים נצטוונו להודיעו לבנינו ולספר בו לדורות. ואעפ"י שהיה ראוי גם להסתירו שלא לדבר בגנותו של צדיקים, אבל ציוה הכתוב להודיעו ולגלותו כדי שתהיה אזהרת לשון הרע שומה בפייה, מפני שהוא חטא גדול וגורם רעות רבות, ובני אדם נכשלים בו תמיד, כמו שאמרו (ב"ב קסה.) והכל באבק לשון הרע.

ידועים דבריו הנוקבים של הגר"א זצ"ל באיגרתו לביתו: "והכל יביא במשפט על כל דיבור ולא נאבד אפילו דיבור קל. ולכן אני מזהירך שתרגילי בכל היותר לישיב יחידית כי חטא הלשון על כולו, כמו שאמרו חז"ל אלו דברים נפרעים מן האדם בעולם הזה... ולשון הרע כנגד כולם... אבל בדברים אסורים כגון לשון הרע וכו' ובפרט בבית הכנסת ובשבת ווי"ט על אלו צריך לרדת למטה הרבה הרבה מאוד וא"ל לשער גודל היסורין והצרות, שסובל בשביל דיבור אחד..."

"נייר שלא כתוב עליו דבר"...

אחד מגדולי הקנאים בדורו של החפץ חיים יצא כנגד החפץ חיים בכרוז מחאה על כך שהשתתף בכנסיה העולמית הראשונה של "אגודת ישראל", דבר שלא היה לרוחו ודעתו של אותו קנאי.

כאשר הגיע הכרוז לידיו של החפץ חיים, הניח את הדף על שולחנו. אחד מן התלמידים ששהה אצלו באותה שעה בביתו, נצרך לכתוב משהו אל פיסת נייר. הוא פנה לחפץ חיים ושאל אותו, אם הוא מרשה לו לכתוב על צידו השני של הדף שהרי הכרוז כתוב רק על צידו האחד.

השיב לו החפץ חיים: "וודאי אתה רשאי לכתוב, הרי הדף הזה הוא דף ריק, נייר חלק שלא כתוב עליו דבר!" כך התבטא החפץ חיים על כרוז שנכתב נגדו, שלא להוציא דבר מפיו כנגד כותב הכרוז. משל לא היו דברים מעולם כתובים נגדו...

הלמות עמלים - ח"ב

"מה אני צריך לשמוע לשון הרע?!"

הגר"י קניבסקי - הסטייפלער זצ"ל שוחח עם נכדו ביום שנעשה בר-מצוה ויעץ לו שיקח על עצמו מצוה אחת אותה ישמור בדקדוק גם במצבים שיהיה קשה לשמור. בהזמנות אחרת התבטא הסטייפלער שכיום יש להתאמץ ולהתחזק במיוחד בענין איסור לשון הרע, ויש לקבל לשמור הלכות לשון הרע בכל מצב ובכל תנאי.

ומעשה באדם שנכנס למעונו של הסטייפלער ושאלו האם מותר לספר פרט מסויים בהקשר לשידוך שנשאל עליו. תוך כדי שהציע השואל את פרטי הנידון, פלט מפיו בלי כוונה את שמו של הבחור שעליו מבררים. נותר הסטייפלער ממקומו כנשדך נחש והחל לצעוק: "לשון הרע! איך אתה מדבר לשון הרע! מה אני צריך לשמוע לשון הרע?!"

עפ"י תולדות יעקב

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

תפקידנו לעת הזו! / הרב נפתלי וינברג

גם **החפץ חיים** אומר בשמירת הלשון (שער הזכירה פ"ב) וז"ל: "אם נמצא בישראל מידת השלום, ואין בהם שום דלטוריא מלמטה, גם למעלה אין השטן יכול לקטרג עליהם אפילו על עוון החמור ע"ז ח"ו. ואפילו אם יש שסוברים שיש לשנוא את הרשע, מכל מקום בזמנינו ברור שאהבה מביאה אחדות וקירבה להש"ת ושנאה מביאה פילוג וריחוק ח"ו (וכ"ז בכפוף לנפסק במ"ב סי' קנ"ו ס"ק ד').

"וכן אמרו חז"ל שדורו של אחאב אף שהיו עובדי ע"ז היו יורדין למלחמה ומנצחין, מפני שלא היה בהם דלטוריא. והראייה שלא הלשינו על עובדיה שהחיה מאה נביאים... ולכן כמו שהאדם כובש את עצמו ובולם פיו מלדבר גנות על חברו, כן למעלה אין המקטרג יכול לפתוח פיו לדבר קטגוריא..."

אנו מתפללים בימים נוראים הס קטגור וקח סגור מקומו, ואנחנו בעצמנו מעוררים אותו ונותנים לו כח לקטרג ח"ו. איפה השכל הישר?!

ואחרון חביב: **הרמ"ק, רבי משה קורדובירו**, רבו של האריז"ל, כותב בתומר-דבורה: "זכרתי לך חסד נעוריד אהבת כלולותיך... ומרחם על ישראל ובזה יזכיר להם כל המצוות שעשו מיום שנולדו וכל מידות טובות שהקב"ה מנהיג בהם עולמו, ומכולם עושה סגולה לרחם בשבילם. כך האדם יתקן הנהגתו עם בני אדם שאפילו לא ימצא מעלה... יאמר כבר היה שעה קודם שלא חטא... ויזכור להם טובה שעשו בקטנותם... ובאופן זה לא ימצא אדם שאינו ראוי להיטיבו ולהתפלל על שלומו ולרחם עליו" וראה שם בהמשך שכשם שהאדם מתנהג למטה, כך יזכה לפתוח לו מידה עליונה מלמעלה **וגורם שאותה המידה תאיר בעולם**, ע"ש.

המצב הרוחני בעולם לא מעודד. ברחוב יש עליה גדולה של פשיעה מכל המינים והסוגים. מלבד זאת אנו חווים כאן בארץ התעצמות של רדיפות, חוסר אחדות, פלגנות וחוסר שלום. התפקיד של כל אחד מאתנו, וזה התפקיד שגם נטל על עצמו עלון זה, הוא לעשות את המקסימום - ולפנים משורת הדין - לנהוג אחרת מאשר ברחוב.

ראשית, לקבל על עצמנו במקרה של ויכוח עם אנשים את מידת השתיקה - שהיא סייג לחכמה כנאמר במשנה מס' אבות. השבוע שמעתי תיאור נחמד. האשה המבוגרת בעולם מתגוררת באנגליה והיא בת 116 שנה. שאלו אותה: במה הארכת ימים? ענתה: אני אף פעם לא המתווכחת עם אף אחד. מי שמחליט להעביר עלי ביקורת, מעביר - אבל אני לא עונה כלל...

על סגולה שמאריכה ימים מובא הרבה בדברי חז"ל בגמרא ובמדרשים, חכמה זו הגיעה אף לגוים.

א"כ הכלל הראשון הוא לשתיק. ובמידה וכן חייבים לדבר, אז שהדיבורים יהיו חיוביים, מלמדי-זכות, כמו שאמר רבי יהושע בן פרחיה "והי דן את האדם לכף זכות!"

יהי רצון שנזכה כולנו לאחדות, שלום, שקט ושלווה ולשנה טובה מבורכת ומוצלחת וגאולה שלמה לנו ולכל ישראל - אמן!

מזה כ-30 שנה שאנו זוכים להוציא לאור את העלון שבוע בשבוע. כאשר הצוות, ובפרט העורך הראשי - שהוא ת"ח - שוקדים במסירות להביא לציבור חומרים מגוונים מהם ניתן להתחזק ולהשתפר בענייני בין אדם לחברו.

בעלון פרשת שופטים הובא מאמר רחב שעסק בנושא כאוב מאוד: המלחמה שהכריזו גורמים שונים על עולם התורה. היה חשוב לפרסם את הדברים כדי שהציבור יידע את האמת.

יחד עם זאת, רואים מהאמר שהביקורת שלנו כשומרי תורה ומצוות לא מוטחת **אישית** כנגד כל אחד שאינו דומה לנו, אלא כנגד **השיטה** להתנגח בתורה ובלומדיה.

נשתדל לגעת בנושא הן בפן ההלכתי, והן בפן המוסרי-נפשי.

* * *

כולנו מכירים סיפורים על גדולי ישראל - ביניהם גם גדול מנהיגי הקנאים (!) - שבאופן אישי לא נמנעו מלסייע לדמויות שניצבו ב"קצה השני של הסקאלה".

וכל זאת למה? משום שהפרידו בין החובה המוחלטת להילחם ברע, ובין היחס שמגיע לכל יהודי באשר הוא - בבחינת "יתמו חטאים ולא חוטאים".

הרמב"ם פוסק בהלכות דעות (פרק ו' הל' ג') שמצוה לאהוב כל ישראל. והוא לא מבחין בין "דתי" ל"לא דתי" (ובכפוף לסייג שמובא **בהגהות מיימוניות** שם). ובהלכות ממרים כתב אלו שהם תינוקות שנשבו הם אנוסים ומצוה למשכם בדברי שלום.

עוד לפני שנמשיך בדברים הברורים הללו נעצור ולומר: אין שום היתר להיות מושפע מרשעים - אפילו במילימטר. כל האמור מתייחס לעצם קיום מצות ואהבת לרעך כמוך, ושאר מצוות התורה. אך ברור לכל בר דעת ש"אין מצוה מכבה עברה" והרמב"ם לא התכוון לומר שמכיון שיש מצוה למשוך את התינוקות שנשבו בדרכי שלום, אז עלינו להפוך ל"חברים" שלהם ולהיות חלילה מושפעים מהם. חלילה!

קעת נמשיך:

הגמרא הידועה בסנהדרין אומרת ישראל אע"פ שחטא - ישראל הוא. **ובגמרא** בבא בתרא (דף י' ועי' מהרש"א) שאפילו כאשר הקב"ה כועס על עם ישראל אנחנו עדיין נקראים בנים.

בספר החינוך (מצוה רמ"ג) כתב לאהוב כל אחד מישראל אהבת נפש, ואינו מזכיר כל חילוק בין צדיק לרשע. אומר **מהר"ם שיק** שלומדים מ"אהבת לרעך כמוך" את ההלכה של "ברור לו מיתה יפה", כלומר גם רשע שחייב מיתה עדיין נקרא רעך...

בסיכום, אפילו אדם רע אם הוא יהודי מצוה מן התורה - - לשיטת הרמב"ם והחינוך לאהוב אותו.

נדגיש שאנו מדברים על המון העם שהם בבחינת תינוקות שנשבו שעדיין לא זכו לקיים תורה ומצוות, ולא על אלו שהם רשעים "להכעיס" (וכמבואר בחינוך מצוה רל"ח ומצוה פ' וכן ברמב"ם פ"ד הל' רוצח הל' יא-יב ופיה"מ סנהדרין פרק י').

* * *

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

קוראים יקרים: אנא אפשרו לנו להמשיך ולהגביר את הפצת המידות הטובות בעם ישראל לתרומות: 0542538581 02-5671812 אפשר לתרום גם בכרטיס אשראי